

Prosjektrapport

Kvalitet og prissystem for krabbe

Innhold

1.	INNLEDNING	3
2.	SAMMENDRAG	3
3.	MARKEDSUTVIKLING	4
4.	HISTORIKK	4
4.1	Tidligere års prissystem	4
4.2	System for beslektede arter	6
4.3	System i Irland og Skottland	6
5.	INNSPILL FRA SALGSLAGENE	7
5.1	Norges Råfisklag	7
5.2	Sunnmøre & Romsdal Fiskesalgslag	7
5.3	Vest-Norges Fiskesalgslag	7
5.4	Rogaland Fiskesalgslag	7
6.	INNSPILL FRA KJØPERNE	8
6.1	Norges Råfisklags distrikt	8
6.2	Sunnmøre & Romsdal Fiskesalgslags distrikt.....	8
6.3	Vest-Norges Fiskesalgslags distrikt	8
6.4	Rogaland Fiskesalgslags distrikt	9
7.	MULIGE SORTERINGSKRITERIER	9
8.	PRAKTISKE FORUTSETNINGER	10
9.	INNHold I ET MULIG FREMTIDIG PRISSYSTEM	11
9.1	Målsetting.....	11
9.2	Kvalitet og prissystem.....	11
9.3	Fremtidig utvikling.....	12

1. Innledning

Denne rapport er utarbeidet av INAQ Management AS ved Erik Kartevoll på oppdrag fra Krabbeutvalget. Prosjektet ble igangsatt på bakgrunn av et ønske om et prissystem som i større grad ivaretar kvalitetsaspektet samt få til et felles prissystem for hele landet.

Krabbeutvalget har erfart at det prissystem som eksisterte i 2004 ikke var optimalt for en del av krabbenæringen. Dette har gitt seg utslag i blant annet:

- For stor fokus på volum og for lite på kvalitet
- For liten avkastning (merpris) til fiskere som er bevisst på å fangste kvalitet
- Utilfredstillende kvalitet inn til foredlingsanleggene, og dårlig grunnlag for å produsere et godt produkt til markedet (f.eks død krabbe gir surt råstoff)

Styringsgruppen for prosjektet har bestått av:

- Jan Erik Strøm, Fiskesalgslagenes samarbeidsråd
- Leif Harald Hanssen, Norges Fiskarlag

Det forslag til innhold i et mulig fremtidig prissystem som rapporten beskriver, er utarbeidet på selvstendig grunnlag av INAQ Management, og er ikke nødvendigvis representativt for medlemmene i styringsgruppens syn.

Rapporten er utarbeidet etter samtaler med en rekke av kjøperne samt representanter for salgslagene. Rapporten dannet grunnlag for en presentasjon på Krabbekonferansen 19. og 20. januar 2005. Den endelige rapport er utarbeidet etter tilbakemeldinger fra en del representanter fra næringen samt på bakgrunn av innspill på Krabbekonferansen.

Rapporten skal være et hjelpemiddel for partene i prisforhandlinger for 2005-sesongen.

2. Sammendrag

Å utarbeide et rettferdig prissystem som kan følges i praksis og gjøres gjeldende for hele landet, er en utfordrende sak. Vi har i denne rapport kommet frem med en del elementer som kan inngå i et mulig fremtidig prissystem. Dette baserer seg på en 2-trinns sortering, med en førstesortering av fisker, og en endelig kvalitetssortering på foredlingsanlegg ut fra periodevise stikkprøver. Kvalitetssorteringen er basert på håndboken utarbeidet av Møreforskningen kalt ”Taskekrabben, Biologi – Sortering og kvalitet – Fangstbehandling”. I ett av avsnittene her defineres de enkelte sorteringsgrupper.

Et mulig fremtidig system er nærmere beskrevet senere i rapporten, men hovedtrekkene gjengies her:

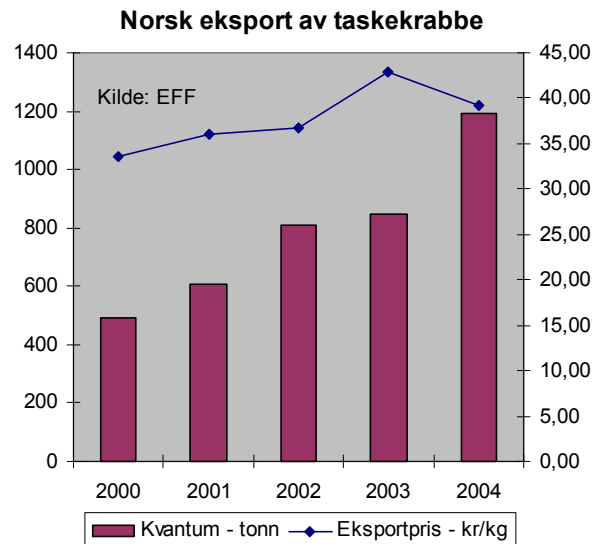
Det deles inn i 4 prisgrupper:

- En minstepris for konsumkrabbe (fullmatet hokrabbe)
- En minstepris for samfengt krabbe til produksjon
- En minstepris for krøplinger (mangler èn klo)
- Trekk dersom mer enn 10% utsorteres som dårlig matet krabbe eller med andre kvalitetsfeil. For denne krabbe kan det trekkes inntill 40% i pris for den andel som overstiger 10%. For tomkrabbe betales kr 0,-.

Den endelige kvalitetsgradering fastlegges på foredlingsanlegget hos kjøper ved en stikkprøve minimum 2 ganger pr mnd. Denne kvalitetsgradering danner grunnlaget for andelen av de enkelte kvalitetsklasser og dermed pris frem til neste stikkprøve taes.

3. Markedsutvikling

Det ble fangstet 5233 tonn krabbe i 2004, hvilket er en økning på 353 tonn og 7% fra 2003. Eksporten har imidlertid øket med ca 40% fra ca 850 tonn til ca 1200 tonn produktvekt i samme periode. Gjennomsnittsprisen på eksportert kvantum ble i 2004 kr 39,15 pr kg mot kr 42,86 pr kg. Det er vanskelig å si om nedgang i pris skyldes redusert markedspris eller endring i produktspekter. Den totale eksportverdien ble i 2004 på 46,7 mill kr, en økning på 29%. Dersom vi regner et gjennomsnittlig utbytte på ca 50% fra hel krabbe til produktvekt eksportert kvantum, vil det si at ca 2400 tonn av fangstet krabbe er eksportert, hvilket utgjør en eksportandel på ca 45 %.

De største konkurrentland er UK og Irland. I UK og Irland har fangsten av taskekrabbe ligget på henholdsvis ca 20.000 tonn og ca 10.000 tonn de senere år. 80-90% av dette eksporteres levende til markedet i Europa, hovedsakelig til Frankrike og Spania. I Norge går kun 1-2% levende til markedet, og da hovedsaklig til Sverige. Det resterende går som bearbejdede produkter i hovedsak som klør, hvitkjøtt og brunmat.

Antall aktører på markedet i Norge har økt siste år. Signaler fra markedet tyder på at det i høysesongen er blitt et større press på pris. På eksportmarkedene i Europa er tendensen at det er stagnerende eller synkende etterspørsel etter levende krabbe som hovedsakelig leveres fra UK og Irland. Markedet synes å etterspørre mer "convenience food" enten av krabbe eller andre sjømatprodukter. Dette vil etter hvert kunne medføre at aktørene i UK og Irland i større grad vil fokusere mot foredling.

4. Historikk

4.1 Tidligere års prissystem

Norges Råfisklag

Norges Råfisklag har mottatt ca 4000 tonn krabbe i 2004, hvilket er en økning på ca 6% fra 2003. Verdien har imidlertid økt noe mindre, hvilket skyldes en nedgang i gjennomsnittspris på ca 0,10 kr/kg.

I 2000 ble det innført et såkalt "Kvalitetsprissystem" som skilte mellom krabbe til konsum og krabbe til fabrikkproduksjon. Krabbe til konsum er ho-krabbe som er fullmatet og har alle klør og gangbein inntakt. Prisene har i denne perioden hatt følgende utvikling:

Minstepriser i Norges Råfisklag		2000	2001	2002	2003	
Krabbe, samfengt (ho- og hannkrabbe sortert i 2)	kr/kg	6,00	6,50	7,00	6,90	
Krabbe til konsum (hokrabbe over 13 cm)	kr/kg	12,50	13,70	14,00	14,00	
Krabbe til fabrikkproduksjon (sortert i 2)	kr/kg	5,60	6,10	6,40	6,40	
Oppnådde gjennomsnittspriser					2002	2003
Oppnådde gjennomsnittspriser	kr/kg				7,45	7,54
Diff. gjennomsnitt oppnådd mot samfengt minstepris	kr/kg				0,45	0,64

Dette prissystem fordrer at kjøperne har et godt opplegg for gradering av krabbe til konsum. Innføring av landingsforskriften, samt utfordring med å få til et godt system for gradering var hovedårsakene til at man i forbindelse med prisforhandlinger i 2004 forenklet prissystemet:

Minstepriser i Norges Råfisklag		2004
Konsumandel mindre enn 10%	kr/kg	7,00
Konsumandel mer enn 10%	kr/kg	7,50
Korrigere for krabbe som ikke tilfredstiller Kvalitetsforskrift	inntill	-40%
Oppnådde gjennomsnittspriser		2004
Oppnådde gjennomsnittspriser	kr/kg	7,44
Diff. gjennomsnitt oppnådd mot samfengt minstepris	kr/kg	0,44

For begge kategorier skal krabben sorteres i ho- og hannkrabbe.

For å følge opp prissystemet for 2004, har dette også krevd en gradering og sortering av krabbe til konsum. De enkelte kjøpere har praktisert dette noe forskjellig, hvor enkelte ikke har foretatt denne gradering, og dermed betalt for konsumandel mindre enn 10% til alle, mens andre skjønnsmessig har vurdert de enkelte fiskefelt og fiskere og betalt en "fast" pris ut fra erfaringer med kvaliteten.

Krabbe som ikke tilfredstiller Kvalitetsforskriften er i hovedsak dødkrabbe eller "dårlig matet krabbe". For eventuelt å kunne reklamere ved stor andel av utilfredstillende krabbe, har enkelte kjøpere foretatt en fortløpende kokeprøve fra hver leveranse og justert prisen ved utkast større enn 10%.

I Norges Råfisklags distrikt finnes en rekke mottaksstasjoner, med til dels stor avstand til foredlingsanleggene. Norges Råfisklag har sammen med prissystemet også operert med et føringstilskudd. Selv med dette føringstilskuddet er innprisen til foredlingsanlegget til dels høyere enn prislisten skulle tilsi på grunn av transportkostnader.

Vest-Norges Fiskesalgslag

Vest-Norges Fiskesalgslag har mottatt ca 670 tonn i 2004 fra ca 100 fiskere. Distriktet har hatt en flat prisstruktur med en minstepris på kr 6,50 pr kg til produksjon. Ved stikkprøve på mottak eller foredlingsanlegg, registreres andel tomkrabbe/vasskrabbe og dette kvantum registreres med pris kr 0 pr kg. Oppnådd gjennomsnittspris ble for 2004 kr 7,55 pr kg.

Rogaland Fiskesalgslag

Rogaland Fiskesalgslag har mottatt ca 510 tonn i 2004 fra 50-60 fiskere. Noen av disse fiskerne har dispensasjon for direkte salg fra båt. Minstepris i 2004 var kr 7,50 pr kg til produksjon og kr 9,50 pr kg til konsum. Det er kun 2 av kjøperne som kjøper til produksjon.

Det er mulig å trekke inntil 30% ved dårlig kvalitet. Dette har i liten grad vært benyttet.

Snittpris for 2004 ble kr 10,70 pr kg. Den relativt høye prisen skyldes i hovedsak at prisen for direkte salg til konsum trekker gjennomsnittet opp.

4.2 System for beslektede arter

For å få et best mulig grunnlag for å kunne anbefale et prissystem på taskekrabbe, har vi også gjennomgått prissystemet for noen beslektede arter.

Kongekrabbe

For kongekrabbe er det kun en minstepris for samfengt levert krabbe. Det er etablert en del sorteringskriterier for akseptert krabbe som fisker skal følge. Sortering kan skje på felt eller ved levering, og utsortert levende krabbe skal fisker gjenutsette. Sorteringskriterier går på:

- Kjøttfylde
- Manglende ledd, legger og/eller klør
- Sår
- Farge
- Sorte flekker

Levende fisk

For levende torsk til oppføring / konsumanvendelse fanget med ruse, deler man inn i størrelsesgrupper, under 1 kg, 1-2 kg og over 2 kg. Ut over dette er det ingen prisdifferensiering ved kvalitetssortering.

Skjell

Norges Råfisklag har for 2004 definert minstepriser for kamskjell, hjerteskjell og O-skjell til konsum. Disse baserer seg på en minstepris og spesielle bestemmelser vedrørende andel undermålskjell og andel tomme, knuste eller døde skjell. Videre gies det 10% vanntrekk for kamskjell som veies direkte fra sjø.

Ut fra denne gjennomgang, synes det være relativt lite å hente fra disse arter for å utvikle et nytt prissystem for taskekrabbe.

4.3 System i Irland og Skottland

Irland

Ca 80% av krabbe fisket i Irland går ut i markedet som levende krabbe, i motsetning til i Norge hvor kun 1-2% selges levende i markedet. Krabben sorteres av fisker og eventuell dødkrabbe sorteres ut ved lasting på bil for levende transport til markedet. Pris avtales mellom selger (rederi eller trader) og kjøper og fratrukk gjøres ved eventuell stor dødelighet under transport.

For krabbe som går til foredling, får fisker oppgjør basert på en standard avtalt pris og et trekk for utkast som beregnes av foredlingsanlegget. Foredlingsanlegget tar stikkprøve i starten av hver måned. Utkastet ved denne stikkprøve avgjør den pris fisker får for månedens fangst. Utkastet avgjøres ut fra hva som er en tilstrekkelig matet krabbe.

Skottland

I Skottland finnes ingen regulering av omsetningsleddet for krabbe. Pris fastlegges mellom kjøper og selger og varierer i stor grad ut fra sesonger og markedet for hel levende krabbe. Prissystemet vil derfor også variere fra kjøper til kjøper. En av de sentrale foredlingsbedrifter oppgir at de forsøker å holde en fast pris gjennom året. I perioder vil de ikke kunne være konkurransedyktig med kjøpere av levende krabbe. De foretar en grundig mottakskontroll på hver leveranse og i perioder med dårlig kvalitet, trekker de 5% eller 10% inntill matinnholdet er tilfredstillende igjen.

5. Innspill fra salgslagene

5.1 Norges Råfisklag

Norges Råfisklag har hatt jevnlig kontakt med enkeltfiskere gjennom sesongen og har etter sesongen gjennomført oppfølgingsmøter med fiskerne på Hitra/Frøya, Fosen og Rørvik. Det er varierende erfaring og tilbakemelding fra fiskerne i forbindelse med 2004-sesongen. Enkelte er misfornøyde og gir uttrykk for at det oppfordrer til volum isteden for kvalitet og de får alt for dårlig betalt for å levere kvalitet. Dette er fiskere som er kjent for god kvalitet, og som fisker på erfaringsmessig gode fiskefelt. Noen av disse har hatt nedgang i gjennomsnittsprisen fra 2003 til 2004. I enkelte områder er det imidlertid motsatt, og fiskerne har fått bedre betalt i 2004 enn i 2003. En del fiskere reagerte på at enkelte kjøpere ikke fulgte opp prissystemet på dette området.

Systemet med merpris på 0,50 kr/kg ved andel konsumkrabbe over 10%, har bare i liten grad fungert. I de fleste tilfeller er denne prisklasse kun benyttet sjablongmessig for enkelte fangstområder eller fiskere, og ikke pr levering. Muligheten for trekk på inntill 40% ved reklamasjon har stort sett fungert, men har vært relativt lite brukt.

Tilbakemeldinger fra fiskerne gir signaler om at en bedre organisering av agnforsyning, vil være viktig, og har betydning for den lønnsomhet fiskerne får, og dermed på den pris man bør ha på levert kvantum.

Strukturen med mottaksstasjoner og føringstilskudd er forskjellig i Norges Råfisklags distrikt i forhold til de andre salgslag. Dette må taes i betraktning når pris og prissystem skal fastlegges.

5.2 Sunnmøre & Romsdal Fiskesalgslag

Salgslaget hadde i 2004 ingen kjøpere på krabbe ut over det som enkelte fiskere hadde som tillatelse for kaisalg. Sigurd Løkeland AS i Sogn & Fjordane kjøpte krabbe som var ilandført på mottaksstasjon i Ålesund. Pris har derfor måtte følge det prissystem som eksisterte i Vest-Norges Fiskelags distrikt.

Det er mye krabbe i distriktet, men det er mye dårlig kvalitet. Det signaliseres et behov for kultivering og mer aktiv rekruttering av fiskere.

5.3 Vest-Norges Fiskesalgslag

Det hevdes å være mye krabbe i dette distrikt, men kvaliteten i området er ikke av den aller beste. Krabbefiskerne i Vest-Norges Fiskesalgslags distrikt, ca 100 stk, ønsker å få til en kultivering for å bedre kvaliteten. Salgslaget stiller seg åpen for å vurdere en ny prisstruktur, men påpeker at det viktigste i dette distrikt er en kultivering samt en bedre tilrettelegging av agnforsyning.

5.4 Rogaland Fiskesalgslag

I dette distrikt er det et stort lokalmarked med mange fiskere som har dispensasjon for kaisalg. Dette påvirker i stor grad den pris som foredlingsanleggene også må betale. Salgslaget løftet prisen med 0,50 kr/kg fra 2003 til 2004. Salgslaget mener at med et ensartet prissystem for hele landet, bør markedet kunne tåle en høyere pris.

Salgslaget så ut over dette ingen behov for endring i det prissystem som ble fulgt i 2004 (se pkt 4.1 foran).

6. Innspill fra kjøperne

6.1 Norges Råfisklags distrikt

I dette distrikt er det registrert 8 kjøpere for mottak av krabbe:

- HitraMat AS, Hitra
- Titran Canning AS, Frøya
- Rørvik Fisk AS, Vikna
- Kongshaug Krabbe AS, Smøla
- Fosenskalldyr AS, Bjugn
- Dolmøy Fiskekjøp AS, Hitra
- Bodø Skalldyr AS, Bodø
- COR Bjørn Ellingsen AS, Å i Lofoten

HitraMat AS er den dominerende kjøper i distriktet med ca 2.800 tonn i 2004, deretter fulgte Titran Canning AS med ca 600 tonn og Rørvik Fisk AS med ca 300 tonn. Det er også fra kjøperne varierende tilbakemelding på prissystemet for 2004. De største kjøperne er kontaktet i forbindelse med denne rapport.

HitraMat AS hadde periodevis betydelig problemer med sortering fra enkelte fiskere, som tydeligvis fokuserte mer på kvantitet enn kvalitet. For anlegget er det vesentlig merverdi i en krabbe med god kvalitet mot en krabbe med dårlig kvalitet, og dette bør kunne belønnes ved pris. Med ca 200 krabbefiskere som leverer gjennom over 20 mottaksstasjoner er det umulig med dagens teknologi å gjøre en kvalitetsgradering av hver leveranse. Systemet må derfor være enkelt nok til at det kan følges opp i praksis.

Titran Canning AS er fornøyd med det system som har vært benyttet i 2004, først og fremst da dette har vært et meget enkelt system.

Rørvik Fisk AS betaler kun for krabbe til produksjon og betalte i 2004 minstepris, med trekk for "dårlig matet krabbe" dersom dette utgjør mer enn 10%. De foretar kokeprøve for hver leveranse. Denne avgjør eventuelt trekk som bestemmer prisen på neste dags leveranse.

Kongshaug Krabbe er en ny fabrikk som tok imot ca 150 tonn i 2004. De sorterer strengt, men ønsker kun en pris.

Fosenskalldyr AS har spesialisert seg på gjennomlysning og stor andel konsumkrabbe. De ønsker et kvalitetsprissystem som har en egen prisklasse for krabbe til konsum, både hel kokt og levende.

6.2 Sunnmøre & Romsdal Fiskesalgslags distrikt

Det var ingen kjøpere av krabbe i dette distrikt i 2004.

6.3 Vest-Norges Fiskesalgslags distrikt

I dette distrikt er det registrert 5 kjøpere for mottak av krabbe:

- Sigurd Løkeland AS, Askvoll
- Kristi Krabbeforedling AS, Steinsland
- Havn Produkter AS, Fitjar
- Leif Emberland, Sveio
- Vest Krabbe AS, Sveio

Sigurd Løkeland er den dominerende kjøper med ca 450 tonn av totalt 670 tonn i salgslaget. Det er innhentet uttalelse fra daglig leder Tor Løkeland, som ikke ser noe behov for endring i prissystem eller pris. Det er krevende å skulle sortere etter kvalitet, og er ikke ”bryet verd”. Utfordringen for hans selskap var i 2004 mangel på råstoff pga manglende rekruttering til krabbefiske. Det er stort behov for å iverksette langsiktige tiltak for å øke rekrutteringen til krabbefiske, ved å kunne tilby en helhetlig løsning for sjarkfiskere.

6.4 Rogaland Fiskesalgslags distrikt

I dette distrikt er det registrert 5 kjøpere for mottak av krabbe:

- Rennesøy Krabbe AS, Rennesøy
- Prima Seafood AS, Karmøy (samarbeider med Bjørn Løften)
- Bjørn Løften, Karmøy
- Åkra Fisk AS, Karmøy (samarbeider med Åkra Sjømat AS)
- Åkra Sjømat AS, Karmøy

Rennesøy Krabbe og Åkra Sjømat er de som tar unna største volum.

Rennesøy Krabbe tar i mot krabbe hele året, ved at de har egen båt som leverer utenom den vanlige krabbesesongen. Rennesøy Krabbe kjøpte ca 100 tonn i 2004. Daglig leder uttaler at det er store mengder krabbe i området hele året, men at kvaliteten er betydelig dårligere enn i Midt-Norge. Dette gjør at de benytter seg av den mulighet som ligger i prissystemet i distriktet for å trekke inntill 30% for dårlig kvalitet, og trekker 7-8% flatt for alle fiskere.

Åkra Sjømat tar i mot ca 120 tonn fra april til november/desember, og foredler til fylte skjell. Det har stort sett vært betalt minstepris, med noe tillegg til en fisker med god kvalitet og noe trekk på slutten av sesongen pga dårlig kvalitet. Det ønskes et felles prissystem (felles pris) for alle salgslagene. Dette vil kunne gi mulighet for noe høyere pris til fisker som markedet da også vil kunne tåle.

7. Mulige sorteringskriterier

Kvalitetssortering av levende krabbe er ikke en enkel sak. Fisker skal sortere krabbe om bord, hvor utkast-krabbe settes tilbake i sjøen. Resten sorteres i ulike grupperinger. Denne sortering må gå raskt og foregår i varierende lys og til dels under røffe værforhold. Det kreves kunnskap og erfaring for å foreta en mest mulig korrekt sortering. Fisker kan sortere i følgende kategorier:

- Hannkrabbe
- Hokrabbe
- Krøplinger
- Utkast

Sortering av hokrabben til konsumkrabbe (fullmatet) kan vanskelig gjøres fullt ut av fisker. Den endelige andel av konsumkrabbe kan først fastlegges på foredlingsanlegget enten etter koking eller ved gjennomlysing.

Møreforskningen ved Astrid K. Woll i et samspill med næringen, har utarbeidet en håndbok ”Taskekrabben – Biologi – Sortering og kvalitet – Fangstbehandling”. I ett av avsnittene her defineres de enkelte grupper slik:

Hannkrabbe

- begge storklør inntakt

Konsumkrabbe (god kvalitet)

- fullmatet hunnkrabbe med rogn
- begge storklør inntakt
- minimum seks gangbein
- pent utseende

Produksjonskrabbe

- hunnkrabbe som ikke tilfredstiller kravene til konsumkrabbe
- men med begge storklør inntakt

”Krøplinger”

- hunn eller hannkrabbe med manglende storklør

Utkast

- dødkrabbe
- krabbe under minstemål
- krabbe med utrogn
- vasskrabbe
- tydelig tomkrabbe
- krabbe med mye svartflekker, eller andre skavanker

Da det er vanskelig for fiskerne å sortere ut all utkast ved fangst, vil det også kunne bli levert krabbe i denne kategorien, selv om dette etter reglene ikke er lovlig. Dette er i hovedsak krabbe med lite matinnhold som kan betegnes som ”dårlig matet krabbe”. Det er denne andel utkast som ved eventuelle kokeprøver på foredlingsanlegg kan gi grunnlag for reklamasjon/trekk.

8. Praktiske forutsetninger

Fiskeren har begrensede muligheter for sortering om bord i fiskebåten. De ytre tegn på krabben gir bare delvis grunnlag for å vurdere om krabben er fullmatet, av produksjonskvalitet eller utkast. En ny sortering ved levering kan i noen tilfeller også være for arbeidskrevende.

Det praktiske arrangement om bord i båten, gir i de fleste tilfeller også begrensninger i hvor mange klasser man kan sortere i. I de fleste båter er det lite hensiktsmessig å ha mer enn 2-3 grupper og dermed tilsvarende antall stabler med kasser.

Landingsforskriften som trådte i kraft 1.1.2004 sier at fisker skal motta sluttseddel fra fiskekjøper ved hver leveranse. Her skal kvantum, kvalitet og pris fremgå. Dette medfører i utgangspunktet at kvalitet og pris må fastlegges ved levering på mottaksstasjon eller direkte på foredlingsanlegg. Det er imidlertid muligheter for å utfylle en tilleggseddel i etterkant for å angi eventuell merpris når endelig kvalitetsfordeling foreligger.

Måling av andel konsumkrabbe på foredlingsanlegget vil i mange tilfeller ikke kunne gjøres på hele leveranser, ei heller ved hver leveranse, men må gjøres på stikkprøvebasis ved visuell kontroll og prøvekoking eller gjennomlysning.

9. Innhold i et mulig fremtidig prissystem

9.1 Målsetting

Et prissystem på en viktig naturressurs som krabbe bør ha følgende målsetting:

- Gi en **riktig pris for riktig kvalitet** – “Value for money” – Det vil si at det må belønne den som leverer stor andel konsumkrabbe
- Må oppleves **rettferdig** – Alle må kunne forstå den pris de oppnår på de krabber som leveres
- Må kunne **kontrolleres** – De kriterier man måler etter må være mest mulig konkrete og praktisk målbare
- Bør være **ens for hele landet** – Dette gir grunnlag for å ta ut den verdi av markedet som kundene er villig til å betale

9.2 Kvalitet og prissystem

Basert på disse målsettinger og den informasjon som er skissert tidligere i rapporten, gir vi her innspill til et mulig fremtidig prissystem. Dette er et kvalitets- og prissystem videreutviklet fra det som ble brukt i Norges Råfisklag i 2001-2003, som også har mye til felles med systemet i Rogaland.

Det forslag til innhold i et mulig fremtidig prissystem som her beskrives, er utarbeidet på selvstendig grunnlag av INAQ Management, og er ikke nødvendigvis representativt for medlemmene i styringsgruppens syn.

Et nytt prissystem bør basere seg på følgende:

1. Standard opplegg vil være at fisker sorterer i 3 grupper:
 - a. Hokrabbe (både konsum og produksjon)
 - b. Hannkrabbe
 - c. Krøplinger

Det kan gjøres avtale med kjøper om å redusere eller øke antall grupper, avhengig av hva slags produksjon kjøper har og den sortering som da gjøres på foredlingsanlegget. Man kan gjøre avtale om reduksjon av antall grupper, eller at foredlingsanlegget foretar all sortering (bortsett fra utkastsortering om bord). I noen tilfeller vil det kunne være hensiktsmessig at sortering av hokrabbe i konsum og produksjon gjøres av fisker ombord.

2. Kjøper / Foredlingsanlegg foretar gjennomlysning eller kokeprøve ved en tilfeldig stikkprøve minimum 2 ganger pr måned. Dersom kvalitet varierer mye fra uke til uke (spesielt tidlig og sent i sesongen), skal stikkprøve taes minimum 1 gang pr uke. Basert på disse stikkprøver fastlegges andel konsumkrabbe som gir merpris, og andel dårlig matet eller tom krabbe som gir trekk.
3. Prissystemet bygges da opp ut fra:
 - En minstepris på kvantum **konsumkrabbe** – fullmatet hokrabbe
 - En minstepris for **produksjonskrabbe** – hokrabbe som ikke er fullmatet, men heller ikke ”dårlig matet”, samt hannkrabbe
 - En minstepris for **krøplinger** – mangler en storklo
 - **Nedgradering** - Trekk dersom mer enn 10% nedgraderes som dårlig matet krabbe eller med andre kvalitetsfeil. For dårlig matet krabbe kan det trekkes inntill 40% i pris for den andel som overstiger 10%. Tomkrabbe skal ikke

leveres, men da sortering om bord kan være vanskelig, kan tomkrabbe forekomme i leveransen, og skal da prises til kr 0,-.

4. Fisker får oppgjør basert på levert kvantum ført på sluttseddel ved hver levering. På sluttseddel fordeles kvantumet på de enkelte prisklasser ut fra den prosentvise kvalitetsgradering som fremkommer i nevnte stikkprøvekontroll i følge pkt 2

Ved valg av metode for stikkprøve i pkt 2, bør følgende prosedyre følges:

- Stikkprøve taes ved at minimum 20 krabber taes ut fra forskjellige kasser (et representativt utvalg), kokes og åpnes, alternativt gjennomlyses. Det sorteres i 4 kvalitetsklasser: Konsumkrabbe, produksjonskrabbe, krøplinger og i nedgradering (dårlig matet krabbe eller med andre kvalitetsfeil).
- Dersom det er mer enn 10% nedgradering, kan kjøper trekke i pris. For dårlig matet krabbe eller krabbe med andre kvalitetsfeil, kan det trekkes inntill 40% i pris for den andel som overstiger 10%. For tomkrabbe betales kr 0,-.
- Andelen av de 4 kvalitetsklasser i stikkprøven, gir prisgrunnlaget for perioden frem til neste stikkprøve.

Sprangene i minstepris mellom de enkelte kvalitetsklasser bør være vesentlige. En konsumkrabbe vil ha vesentlig større verdi ved foredling eller ved salg som hel fullmatet krabbe, i forhold til en produksjonskrabbe med mindre matinnhold.

9.3 Fremtidig utvikling

Det system det her er gitt innspill til er basert på dagens teknologi. Det bør i fremtiden tilstrebes å utvikle metoder som maskinelt kan måle matinnhold i krabben og automatisk sortere ut fra dette. Dette vil da gi mulighet for en fortløpende vurdering av kvalitet og pris.